

Право на чисте довкілля та релевантна практика Європейського суду з прав людини з питань охорони довкілля

Ганна Вронська

Суддя Верховного Суду

Конституція України

Стаття 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.

Конституція України

Стаття 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності...

...Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 66. Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки.

Закон України «Про охорону навколишнього середовища»

Стаття 11. Захист прав громадян України у галузі охорони навколишнього природного середовища

Україна гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством...

...Порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України.

Європейська Конвенція з прав людини

СТАТТЯ 2. Право на життя

Право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання.

СТАТТЯ 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя

Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Додатковий протокол 1. СТАТТЯ 1

Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права

Європейська Конвенція з прав людини

СТАТТЯ 6. Право на справедливий суд

1. Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення...

СТАТТЯ 13. Право на ефективний засіб правового захисту

Кожен, чий права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб правового захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

СТАТТЯ 10. Свобода вираження поглядів

Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів.

Організація Об'єднаних Націй

У липні 2022 ООН повідомила, що Генеральна Асамблея визнала право на чисте, безпечне для здоров'я та стале довкілля як одне з прав людини. Попередньо це право було підтверджено Резолюцією Комітету ООН з прав людини №48/13 у жовтні 2021

Європейська конвенція з прав людини

Гуерра та інші проти Італії

Case of Guerra and Others v. Italy

(заява #14967/89, рішення від 19.02.1998)

Заявники стверджували, що відсутність заходів зі зменшення рівня забруднення та високий ризик аварій, пов'язаний із діяльністю фабрики з виробництва мінеральних добрив, порушували їхнє право на повагу до життя та фізичну недоторканність (статті 2 та 8 Конвенції). Вони також скаржилися на те, що відповідні органи влади не поінформували громадськість про ризики та про порядок дій в разі виникнення серйозної аварії, що порушило їхнє право на свободу інформації (стаття 10 Конвенції).

Розглянувши факти у цій справі Суд не знайшов порушень статей 2 та 10, натомість постановив про порушення статті 8 Конвенції.

Європейська конвенція з прав людини

Рішення ЄСПЛ проти України

- ✓ «Дубецька та інші проти України»
(заява №30499/03, рішення від 10.02.2011)
- ✓ «Гримковська проти України»
(заява № 38182/03, рішення від 21.07.2011)
- ✓ «Дземюк проти України»
(заява № 42488/02, рішення від 04.09.2014)

Постанова КЦС ВС у справі №369/7171/16-ц від 5.04.2023

суд першої інстанції на підставі належним чином оцінених доказів, з дотриманням вимог [ЦПК України](#) повно та всебічно з`ясувавши обставини справи, обґрунтовано вважав, що позивачі довели понаднормативне забруднення території місця їх проживання (ґрунтів, атмосферного повітря, водойм) небезпечними речовинами, і, що таке понаднормативне забруднення природного довкілля є прямим наслідком протиправної діяльності відповідача

Верховний Суд

Постанова КАС ВС

у справі № К/9901/29048/20 від 5.04.2023

...Відповідно до [статті 50 Конституції України](#) кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Екологічні інтереси населення можуть підлягати судовому захисту на підставі частини сьомої [статті 41 Конституції України](#), відповідно до якої використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі, а також приписів [статті 66 Основного Закону](#), відповідно до якої ніхто не повинен заподіювати шкоду довкіллю.

...Порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України.

Бережіть довкілля!